

ČLOVEK NA ZIDU

Leopold Suhodolčan

»Kaj pa kolobarji pod vašimi očmi, gospa... Pravzaprav bi jih raje imenoval kolobarčke, saj imate komaj petintrideset let, ali ne?«

»Nikar, Andrej. Lepo vas prosim. Ne maram tega. Zdaj ne več. Da pa si ne boste kaj mislili, vi ste že taki, da bi si lahko kaj mislili, vam povem, da so mi jih naredili advokati, te kolobarje. Eden je večji nemarnež kot drugi. Kar po vrsti mi prisegajo, da bo Simon danes ali jutri doma. Jaz pa ga najbrž še sedem let ne bom videla.«

Obrnila se je proč od njega. Kakor da se sramuje zadnjega stavka. Kakor da Andreju ne daje časa, da tistemu stavku natančneje določi zven. Odprla je kredenco in begala z očmi po njej. Šele čez čas je zagledala steklenico pelinkovca, ki je stala na zelo vidnem mestu. Rekla je: »Ah, tu je!« Toda vzklík je bil mnogo prešibak, da bi ga lahko slišal tudi Andrej.

»Ne trudite se, gospa Jokič. Ne bom.«

»Pelinkovec je. Kaj močnejšega nimam.«

»Kar prav. Danes se namreč moram izogniti močnejšim duhovom, ker grem še nazaj v pisarno. Že navsezgodaj so prištorkljali k nam trije revizorji. Zdaj so si privoščili opoldanski počitek. Pogruntal sem, da taki tiči najraje v jatah letajo, da laže gledajo drug drugemu na kljun.«

Pa mu je vendarle nalila. Še preveč mu je nalila. Pod kozarčkom se je naredila lužica bronaste barve. V zadregi se je zasmehljala. Pohitela je po krpo in pobrisala lužico.

Andrej pa jo je gledal. Bledo se je muzal in prav narahlo pozibaval na stolu.

»Ali ni že leto dni, odkar niste videli Simona?«

»Aprila bo leto.«

»Pa vam je zelo dolgčas?«

Prvič je nekoliko povzdignil svoj enolični, samodopadljivi glas. In spet je bila v zadregi.

»Kako to mislite?« je rekla.

»Tako pač. Petintrideset let imate. Lahko rečem: šele!«

»Andrej, kaj pa mislite! Hči hodi že v šesto...«

»Hm, veste na kaj me spominja ta vaš odgovor? Na obvezo na rani, skozi katero sili vroča kri...«

Ošinila ga je z jeznim pogledom.

»Če mislite tako govoriti z mano, potem se vam prav lepo zahvaljujem za obisk. Veste, Andrej, jaz sem poštena ženska... Nikar me tako ne glejte. Med vojno, ko je bil mož zaprt v Mariboru, je bilo v naši hiši polno vojakov in oficirjev. Prav na tisti otomani so večkrat sedeli, na kateri sedaj vi sedite. Toda...«

»No, gospa Jokič, danes že spet ne razumete šale.«

»Seveda! Vi se vedno takole izmažete. Ne razumem šale! Ne pozabite, da moža že skoro leto dni ni doma. Človek otopi za šale. Res. Že najmanjša stvar me tako razburi, da potem ponoči ne morem spati. Vi pa, kot da bi bili iz marmorja. Še malo ne pomislite, da lahko vaša beseda tudi rani. Vprašam vas, ali ste že sploh kdaj imeli koga radi... Mislim, kakšno dekle...«

»Imel sem jo, gospa Jokič... Še zelo rad sem imel neko dekle...«

»In zdaj? Zdaj je nimate več?«

»Ne, zdaj je pa nimam več. Nimam je več rad. Tega si dandanes ne more vsak privoščiti.«

Pomirila se je. Z vdanim obrazom ga je gledala. Z občudovanjem ga je gledala. Nenadoma je začutila, kako prijetno ji de ta pogled. Pogled na človeka iz marmorja. Za nekatere bolezni so zelo primerni mrzli obkladki. To so bili mrzli obkladki. Že včasih se je naglo razburila. Odkar pa je mož v zaporu, so ji postali živci še bolj ohlapni. Z možem se res nista vzela iz velike ljubezni, za to sta bila že oba prestara, toda menda je le res, da se zakona lahko tudi privadiš kot vojaške suknje.

Že prve dni, ko se je Andrej naselil v sobi nad njenim stanovanjem, se ga je nekako razveselila. Razveselila se je njegovega brezbarvnega pogleda, mrtvih kretenj, pa tudi tega, da se je samo blede smehljaj, kadar je koga z besedo spravil iz ravnotežja, iz železne vsakdanjosti. Znano pravilo o spoštovanju tistega, s katerim sediš v družbi, zanj ni veljalo. Od prvega trenutka dalje je govoril z njo, ko da se poznata že od mladih nog. Sama sebi se je čudila, da ga ni vrgla skozi vrata, kadar jo je kakšna nepremišljena beseda le preveč zadela. In prav v tem je bil čar njegove navzočnosti. Čar in zdravilo.

»Videti morate Evo!« je nenadoma dejala. »Sinoči je prišla.«

»Čul sem jo. Pa sem ravnokar legel.«

»Mislila sem, da boste že snoči prišli pogledat k nam. Tako rada bi, da bi jo videli.«

»Če jaz enkrat ležem, ležem, pa naj pride potem mimo sam indijski cesar... Res bi jo moral videti? Zakaj?«

»Tako pač... Sem vam že povedala, da je učiteljica? Pa ne taka učiteljica, kot jih danes delajo. Iz kmečkih butar. Njen oče je bil mor-

nariški častnik, mati pa učiteljica. Jaz pravim, da mora tisti, ki hoče biti pravi učitelj z avtoriteto, že od mladih nog dihati boljši zrak. Taka učiteljica se potem ne zagleda v poslovodjo ali šoferja, kot to danes počno.«

»Ne pozabite, gospa, da danes poslovodje in šoferji bolje zaslužijo kot učitelji in da se je tako boljši zrak preselil v njihovo stanovanje...«

In se je odsotno zasmehljala.

»Eh, šofer je le šofer, kot ni petelin že konjenik, čeprav ima stroge... Eva je kar sredi leta prišla iz Ljubljane. Danes že uči.«

»Tega pa le še niste povedali, zakaj bi jo jaz moral videti. Morda pa v Ljubljani ni več ženinov, ki so nekoč dihali boljši zrak...«

Zopet stavek, ki ji je za hip vzel besedo in skoro presekal njun pogovor na dvoje. Potem pa je pomislila, da sedi pred njo Andrej. Lahko je spet spregovorila:

»Če ste mislili kaj takega, ste se pač pošteno zmotili. Pri Evi sem vas že snoči očrnila...«

»... da me še pes ne bo več povohal, kajne.« je mirno končal stavek Andrej. »To ste dobro storili, gospa...«

»Ah, vi pa res, res...«

Takrat so se vrata odprla in je vstopila. Vstopila kot tujka, pozdravila kot tujka, a njenega pozdrava nihče ni slišal. Andrej je bil obrnjen tako, da je morala stopiti naravnost predenj. Samo za korak in pol sta bila še narazen.

»Dober dan.« je pozdravil Andrej, brez prijaznega prizvoka, brez poudarka na kakšni besedi.

»Dober dan.« je rekla še enkrat, zmedeno je rekla, in njen glas je bil tak, ko da se je ravnokar skopal v joku. Nato se je ozrla po kuhinji in olajšano rekla: »Oh, saj ste tudi vi tukaj...«

»Kaj, še videla me nisi?! Precej si se zapičila v tega mrtvaka. Ja, le oglej si ga. To je gospod Vauč, Andrej, ki sem ti ga že snoči predstavila, čeprav je sam smrčal v svoji sobi. Na nekaj pa te moram še vseeno opozoriti. Vse, kar pove, pove v šali. V šali! Eva, dobro si to zapomni, drugače te bo še srce bolelo.«

»Meni pa se vse zdi, gospa, da bo Eva bolje razumela šale kot vi.«

»Ga čuješ, kar Eva te že kliče. To je samo njemu podobno.«

Eva pa se ni več ozrla k njemu. Kazala mu je hrbet, ko si je slačila plašč, nov plašč iz rožnatega velurja. Ko si je popravljala vranje črne lase je še vedno gledala v steno, ko da je stena veliko zrcalo. To zrcalo brez stekla je primernejše. Dosti primernejše. Samo ona se je videla v njem. Oba, gospa Jokičeva in Andrej, ki sta stala

za njo, skoraj tik za njo, saj kuhinja ni bila velika, pa v tem zrcalu nista videla njenega obraza. V tem zrcalu je samo ona videla, da ima na ustnicah močnejše gube, kot jih je imela pred letom dni, in da njena polt ni več tako mlečno bela.

»Gospa Vera, malo bi legla. Zelo sem izmučena. Dali so mi menda najslabši razred, kar jih je na šoli.«

In potem je odšla v spalnico, ne da bi še enkrat pogledala Andreja.

»Ste videli, moja prisotnost je niti malo ni vznemirila,« je rekel Andrej.

»Ste morda to pričakovali?«

»Jaz ne, temveč vi. Saj vendar veste, da imam žabjo kri. Žabja kri pa se nikoli ne vname.«

»Nesrečna je. Pa vam zdajle ne bom razlagala, zakaj. Ne bi je vzela na stanovanje, če ne bi bila v stiski za denar. Možu moram vsak mesec poslati dva paketa. Ne bi je vzela, saj sem že sama dovolj nesrečna. Z njeno materjo sva se poznali. Dve leti je bila tukaj učiteljica. Kmalu po prvi svetovni vojni... Če bo prišel marca on domov... No, do takrat pa si bo že našla kje kakšno sobico...«

»Ali ni Vojnikova še vedno mlada? Poglej, kako lahkotno pleše.«

»Mlada praviš? Bolj od blizu jo poglej, pa boš videla, koliko gub ima že naprodaj. In tisto veliko rožo si je petnajst let prepozno pripela na prsi!«

»Prav imaš, Amalija. Zaradi rože imaš prav. Marija bi si jo že lahko pripela na obleko, ne pa ta.«

»Eh, Marija...!«

»Glej! Mož jo je pravkar pobožal po licu. Lepega moža ima.«

»Čula sem, da je Marijin mož zelo nesrečen, ker nimata otrok... Pred štirinajstimi dnevi je imela že tretji splav...«

»Beži!«

»O, jaz pa sem to že čula...«

»Ja, to je kazen za njene prejšnje grehe... Ja, ja...«

Muzikanta sta večkrat pokvarila takt. Toda kdo bi to opazil, če je minila polnoč in je na mizi že lepa četa praznih steklenic. Muzikant, ki je igral harmoniko, je kar naprej prizvanjal z glavo, da so mu lasje, ki so se mu od potu zlepili v kitice, poskakovali po čelu. Kitarist pa je drsal po strunah po petnajstčetrtrinskem ritmu, ki je veljal za vse napeve.

»Ste čuli, kako gospa Jokičeva in Mrakova obirata goste?« je rekel Andrej in pogledal Evo, ki je sedela poleg njega.

»Nikoli ne prisluškujem.« je dejala.

»Verjemite mi, da tudi mene ne zanima. Še malo ne. To sem rekel samo zato, da bi pretrgal molk. Ne morem molčati, kadar sedim poleg vas.«

»Če govorite ali pa ste tiho, je vseeno. Zadnja beseda je vaša, veste.«

»Odlično, Eva, odlično! Toda ta vaša ugotovitev ne bo predramila mojih čustev. Tega si ne želim. Tega si nikoli več ne želim.«

»Jaz pa ne morem biti taka. Grizem se, da je groza. Ta trenutek se na primer grizem zato, ker sem prišla nocoj na to slavje. Gospa Jokičeva mi ves teden ni dala miru. Zato ne bodite presenečeni, če bom vsak čas zbežala... Temu kitaristu pa bi najraje prisolila krepko zaušnico.«

»Potolažite se. Tudi jaz sem na tem slavlju bela vrana. Tako imava nocoj vendarle nekaj skupnega, čeprav naju loči tisti VSEENO. In sicer: Ne znava se zabavati, kot se tile, ki jih zdajle vidiva na plesišču. Recimo gospod Vinič. Vi ga danes najbrž prvič vidite. Pred vojno je imel v našem trgu veliko trgovino. Začel je skromno. Toda iz malega raste veliko. Ali ne? Nemci so enainštiridesetega našli v njegovem skladišču za tri milijone blaga. Po vojni se je vrnil iz Srbije kot mučenik. Pozneje so ga sicer spet olajšali za hišo in nekaj zemlje. Vendar mu tudi danes še ni hudo. Še vedno ima dovolj lesa in veliko, trinadstropno hišo. Z eno besedo: živi, kot se takemu spodobi živeti. Moj stric pa, ki je bil pred vojno pri njem za skladiščnika, še danes zaboje prenaša. Ali pa gospod Srnek, katerega god danes tako slovesno praznujemo. Ubog mizar je, kot mi sam večkrat potoži, in še nocoj mi je ob polni mizi potožil, sinu pa, ki je zadnjič že sedmič delal prvi izpit na univerzi, je kupil za god motor za tri sto petdeset jurjev. Ubogemu sinu ubogi oče.«

»Ali vas morda to vznemirja?« je rekla in prestavila kozarec nekoliko proč od sebe. »Vas vendar nič ne vznemirja, vaše načelo je vendar: SAJ JE VSEENO...«

»Kaj sem vam to pripovedoval z vznemirjenim glasom?! Če ste čutili v mojih besedah vznemirjenje, potem mi gorje. Spet bom bolan.«

»Kar potolažite se. Govorili ste z mrtvaškim glasom. Res.«

Muzikanta sta se vendarle utrudila. Gostje pa niso posedli. Razdelili so se v skupinice in se pogovarjali z vzkliki, medklicij in raztrganimi besedami. Vse to so podčrtavali z nedovoljenimi kretnjami, ostarelimi pogledi in ogrevali s strastmi, ki jim alkohol sname masko.

»Ali ne pijete preveč?« je rekla.

»Ne bojte se. Kljub temu bom ostal mrtvak. Trije kozarci mi sicer skalijo oči in nič več. Še lic mi ne ogrejejo. Zato mi lahko verjamete, da ste popolnoma varni pred mano.«

Slavljeneec je tedaj častljivo pristopical k njima in se priklonil Evi. Oči so se mu svetlikale kot dve stekleni kroglici.

»Slabo plešem,« je dahnila.

»Slavljencu ne smete odkloniti,« je dejal Andrej.

»Ste slišali?!« je Srnek prijel za njegove besede kot lačna riba za vabo. Nato pa je še prav sladkobno dejal: »Ne bo vam žal... Res vam ne bo žal...«

»Res vam ne bo žal,« je ponovil za njim Andrej.

In potem sta plesala vsak po svoje. Ona je sramežljivo lovila takt, on ga je pri vsakem obratu trikrat zamenjal. Andrej jima je pozorno sledil. Toda Eva mu ni privoščila pogleda. Tudi svojega plesalca ni gledala. Begala je z očmi po praznem, brezkončno praznem prostoru. Predramila se je šele, ko so gostje zaploskali. Tedaj je opazila, da se vrtita s Srnekom sama po zakajeni sobi, drugi pa stoje v polkrogu ob mizah in s potnimi obrazi nazdravljajo slavljencu in njegovi plesalki.

Ko je spet sedla k njemu, ji je dejal: »Vam je povedal, da je vdovec?«

»Ne. Malo sva govorila.«

»O, Srnek je že govoril, le da ga vi niste poslušali. Pa še to: že šesto leto je vdovec.«

»In kaj potem! Ne zanima me.«

»Velika razlika je, če je nekdo eno leto vdovec ali če je šesto leto...«

»Vam pa res ni nobena stvar svéta. Védite, meni pa je. Zato vas prosim, da ne govorite več o tem, drugače še ta hip odidem.«

»Dokler vam bo kakšna stvar svéta, vem, da je vam na primer ljubezen taka svéta stvar, čeprav vas je fant okoli prinesel, kot navadno rečemo, tako dolgo...«

»Kdo vam je to povedal?!« je dejala skoro v joku in se naglo obrnila k njemu. »Kdo vam je to povedal? Kdo vam je to povedal? Recite mi.«

»Čudno, Eva. Čudno, da me to vprašujete. Ali še niste opazili, kako vse ženske, kar jih je nocoj tukaj, stikajo glave? No, kar poglejte gospo Kraljevo, Knezovo in Cesarjevo, in gospo Jokičevo seveda, pravkar šepetajo o tem. Pa nikar jim ne zamerite tega, vse preveč pusto bi jim bilo nocoj, če ne bi potovala od ust do ust vaša ganljiva zgodba... Nikar ne hodite od tod, Eva, ostanite raje še malo.

Ko bodo izpraznili vse steklenice, kar jih zdaj še krasi mize, bodo tako ali tako nehali govoriti o tem, sploh bodo nehali govoriti... Če pa boste zdajle odšli, boste s tem znova razburkali njihovo bolno domišljijo in vaša zgodba se bo podaljšala še za deset strani.«

Sedla je, a ni mogla zadržati solz, ki so ji ovlažile oči. Bile so tiste čudovite solze, ki jih Andrej sploh ni opazil, ni jih mogel opaziti, temveč jih je samo začutil, ko je spregovorila prvo besedo. Zrla je v kozarec vina, samo ustnice si je šele zmočila, angelske ustnice, kakor ji je med plesom šepnil v uho Srnek, in kozarcu se je razmaknila površina, tja do sten se je razmaknila, do sten in do stropa, da bi lahko zaplavala, če bi vedela za cilj. Nikoli ni mogla razumeti, da je življenje lahko tudi brez cilja. Zato ni znala živeti brez njega. Zato je trpela.

»Če si boste vsako stvar gnali k srcu, boste kmalu osiveli.«

»Ne morem tako kot vi. Ne morem. Ne morem. Ne morem. Te tri tedne, odkar vas poznam, ste mi še vedno tuji kot prvi dan. Zaradi svojih brezizraznih oči ste mi tuji.«

»Če so že moje oči brezizrazne, to pa vem, da bolne niso.«

»Govoriti že znate, res. Vi bi morali biti za učitelja, ne pa jaz. Danes sem v šoli skoro izgubila glavo, ko mi je neki učenec brez sramu pokazal staro domačo nalogo.«

»O ubožica! Zaradi take reči jaz še z mezincem ne mignem. Jaz bi se na primer niti toliko ne vznemiril, kot ste se vi danes zaradi tistega učenca, če bi padla atomska bomba na New York ali pa na Moskvo... Poglejte, ali se, denimo, kdo vznemirja, če dnevno pobi-jejo po svetu tisoč nedolžnih ljudi, se kdo vznemirja? Taki že, kot ste vi... Jaz ne... Ne več... Ne več...«

»Vi me s svojim govorjenjem prej izmučite, kakor pomirite...«

Muzikanta sta se opotekala po zatohli sobi in neusmiljeno igrala. Harmonikar je raztegoval svoje mehe kot obseden, kitarist je stopal tik za njim kot slepec, okameneli slepec. Ni pogledal ne na levo ne na desno. Prav tedaj so gostje zaploskali, kajti na vratih se je prikazal Srnek z veliko, rožnato blazino. Naredili so mu špalir. Moški so zrli vanj z očmi iz povečevalnega stekla, ženske so se vročično muzale.

»Glejte ga, vdovca... Ves večer je čakal na to.«

Eva je plaho pogledala razgretega Srneka, ki je že pripravljal oba muzikanta na najslavnejši del večera.

»Zdaj se bo poljubovalo na veliko... Vsak poljub bo težak tri tone,« je rekel Andrej in se ozrl. Eva je izginila. O pravem času je izginila. Komaj so se oglasile mehe, je prihitel k mizi Srnek. Z rožnato blazino.

Potem je dolgo gledal prazno Evino mesto. Predramila ga je gospa Kraljeva, neumrljiva štiridesetletnica, mu iztrgala blazino, jo v očarljivem loku vrgla na tla, pokleknila nanjo kot pobožen ministrant, nato pa potegnila k sebi Srneka, ki je še vedno z očmi iskal Evo.

Sedela je pri oknu, ko je vstopil. Zaprla je knjigo, zelo debelo knjigo, in drobna roka ji je ostala v njej.

»Ste kar sami?« je vprašal in stopil bliže. Ko jo je pogledal od zgoraj navzdol, se mu je zazdela še bolj nebogljena in drobna. Prebral je naslov knjige: KRISTINA. LAVRANSOVA HČI.

»Boste sedli? Gospa Vera je šla v Maribor k advokatu. Sreda je danes. Vsako sredo gre k advokatu.«

»In čeprav gre vsako sredo k advokatu, njen mož najbrž niti ure prej ne bo prišel domov.«

»Še zdaj ne vem, zakaj pravzaprav sedi. Sama mi noče povedati, jaz je pa tudi ne sprašujem.«

»Sami bi morali uganiti. Že prvi dan, ko ste se vselili. V našem trgu je le malo takih, ki imajo tako opremljeno stanovanje. Električni štedilnik. Pa bojler. V vsaki sobi perzijska preproga.«

»Rekla mi je, da sta vse to kupila na obroke.«

»Hm, na obroke,« se je nasmehnil Andrej.

»Jaz bi umrla od sramu, če bi me za kaj takega samo en dan zaprli.«

»Gospod Jokič bo sedel osem mesecev. Toda zavoljo tega ne bo niti malo vznemirjal svoje vesti.«

»Kar hudo mi je, če začnem premišljevat, kako dandanes nekateri ljudje gazijo po svoji vesti.«

»Meni pa ni. Vsaj zdaj mi ni več hudo. Zadovoljen sem, da mi ni več hudo... Kje je pa Vikica, lepa Jokičeva hči?«

»Komaj je gospa Vera odšla na vlak, je že zaprla knjigo in nekam izginila. Sem že opazila, da ji vse drugo roji po glavi, samo učenje ne.«

»Oh, nikaner ne zamerite tega sedemnajstletnemu dekletu.«

»Ko sem jih jaz imela sedemnajst, brez maminega dovoljenja še nosu nisem pomolila iz hiše.«

»Zato pa imate sedaj tako rahločutno srce. Vikica verjetno ne bo imela te težave s svojim srcem.«

Utihnili sta. Oba sta sedela tako, da sta bila obrnjena proti oknu. Pravkar je priplesalo na zemljo nekaj osamelih snežink. Padle so na januarsko blato, požrešno blato, in se brez sledu spojile z njim. Gledal je te snežinke, gledal je skaljeno januarsko nebo, pa je videl obenem

tudi njo, v črnem puloverju je sedela poleg njega, še vedno je skrivala svojo belo roko v knjigi.

Takrat sta na dvorišču zaslišala obupan otroški glas. Oba hkrati sta se dvignila iz stolov in stopila k oknu. Na dvorišču je močnejši fant s pestmi obdelaval slabotnejšega. Temu je že tekla kri iz nosa. Eva je razburjeno odprla okno in zaklicala: »Kaj pa delaš?! Ga boš pustil pri miru!«

Močnejši fant je pogledal v okno. Malomarno se je nasmehnil, se še enkrat obrnil k slabotnejšemu in mu pripeljal tako zaušnico, da se je siromak kot vreča zvrnil v blato. Nato je zasadil roke v žepe in zmagoslavno odkorakal okoli ogla, ne da bi še enkrat pogledal v okno.

»Te boli?« je vprašala slabotnejšega.

Ta ji ni odgovoril. Pobral se je in brez besed odšel za močnejšim.

»Zanimalo vas bo mogoče, da sta dva fanta brata.« je dejal Andrej.

»Brata?« je vzdihnila Eva in zaprla okno.

»Seveda. Poznam ju. Pa kaj potem. Še tri brate imata. Sami so doma. Mati hodi v železarno na delo. Oče vse zapije, zato mora pač ona do kraja iztočiti zanje svojo kri.«

»Uboga žena. Ubogi otroci.«

»Jaz jih ne pomilujem. Zakaj pa. Bojo že kako zrasli. Svet potrebuje tudi take.«

»Vi pa res vse potopite v tistem: VSE JE NESMISEL! Tudi življenje?«

Ni ji odgovoril. Malce je počakal. Nato se je dotaknil njene roke nad komolcem, ni vedel, da se je dotaknil njene roke, in pokazal skozi okno.

»Na vaše zadnje vprašanje vam bom odgovoril s podobo. Ta trenutek mi je prišlo na misel. Poglejte tistile zid onkraj dvorišča. Tam je bila nekoč sušilnica. Ga gledate?«

»Gledam.«

»In kaj vidite?«

»Nekdo je narisal na zid, najbrž otroci ali kdo, človeka ... Vsaj mislim, da naj bi bil to človek.«

»Prav ste povedali. Tisto NAJ BI BIL človek. Z rdečo kredo ga je narisal. Ali je imel še nespretno roko ali pa se mu je zelo mudilo.«

»Samo eno oko ima.«

»Samo eno oko. Pa še tisto je slepo. Oko nima zenice. Še vedno dobro vidim, v zadnji vojni sem bil ostrostrelec.«

»Ušesa je pozabil narisati.«

»Da, ušesa je pozabil narisati.«

»Samo eno roko ima. Druga pa je drobna, ko da se mu že suši.«

»Pa še v tisto suho roko mu je nekdo zagnal kepo črnega blata.«

»Telo ima izmaličeno.«

»Pa še kako izmaličeno! Kurje prsi, trebuh pa kot nosečnica, Kot nosečnica. Res, moram to poudariti, ker mu je neznanec najbrž nalašč narisal tak trebuh.«

»Na nogi nima prstov.«

»Brez prstov je vseeno podoben človeku.«

»Ali mu ne raste iz hrbta nekakšna veja?«

»Samo zid je nekoliko razpokal, pa je videti kot veja. Na njej se bo vsak čas naredil mah. Na ta zid namreč nikoli ne posije sonce.«

»In las tudi nima.«

»Njegova glava je že iz petindvajsetega stoletja. Takrat bodo menda vsi ljudje plešasti.«

»Glejte. Kaj pa ima na tistem mestu, kjer imamo mi srce?«

»Luknja je v zidu. Luknja. Za pest debela. Skozi tisto luknjo letajo na podstrešje netopirji.«

»Ves siv je že in črnkast.«

»Zaradi vlage. Omet počasi odpada.«

Pogledala sta se. Nobeden od njiju ni umaknil pogleda. Oba sta imela v očeh človeka na zidu. In videla sta, kako se je človek na zidu počasi potapljal v njune oči. Če bi si tisti trenutek ne gledala v obraz, se človek na zidu ne bi potopil v njune oči, ne bi se potopil, splaval bi na površje in se rešil nazaj na zid. Na zid brez sonca.

Spet sta sedla. Njena drobna roka se je končno le rešila iz belega objema knjige. Kar nekam spremenjeno ji je trepetala, drugačne barve je postala. Andrej je to opazil, pa mu je bilo precej žal, da je to opazil. Jezil se je zaradi tega. V kratki uri, ki sta jo pravkar preživela, se mu je že drugič zgodilo, da je opazil stvari, za katere se drugače še zmenil ni. Da ne bi več mislil na to, je suho dejal: »To ni prvi človek na zidu, ki sem ga videl. Takih zmazkov je dovolj po vseh naših zakotnih zidovih.«

»Jaz ga bom najbrž še dolgo imela pred očmi.«

»Ne pred očmi, vi ga boste še dolgo imeli v očeh, Eva. Toda nima smisla. Tisti človek na zidu ni nič živega, je samo ponesrečena risba s kreda. Z rdečo kreda. In nič več.«

»Zdi se mi, da se zdajle pretvarjate, Andrej. Ali ne? Po vašem glasu sklepam. Nima več tiste mrtvaške barve.«

»Dajte no!« je naredil z roko topo kretnjo. »Dajte no! Še vedno imam mrtvo srce. Imam luknjo namesto srca. Netopirji letajo skozi njo na podstrešje, ha, ha, ha...«

»Tudi vaš smeh diši po pretvarjanju.«

»Nikar, prosim vas, nikar me ne zdravite z lažjo. Vem, radi bi me zdramili iz otopelosti, vse poskušate, da bi laže čustvoval z vašo pretresljivo zgodbo. Pa me ne boste. Ne morete me. Na vse take zgodbe, kot je vaša, jaz navadno zamahnem z roko. Takole, glejte.«

»Se pač motite, Andrej, če mislite, da bi vas rada spremenila. Ostanite taki, kakršnega sem vas spoznala. Če bi se bili od tistega dne, ko sva se prvič videla, kaj spremenili, bi jaz zdajle ne sedela poleg vas, potem bi bila jaz še vedno vsak dan objokana. Veste, odkar vas poznam, sploh ne jokam več, če se spomnim svoje zgodbe, svoje ganljive zgodbe, kot jo vi kaj radi imenujete.«

»Bravo, bravo!«

»Toda tu je meja. Dalje nočem in ne smem. Ne bi rada vsak večer legla mrtva v posteljo, ne bi rada ležala mrtva poleg svoje zgodbe.«

»Ej, vidim, da le še niste docela ozdraveli.«

»Za vas je zdrav tisti človek, ki popolnoma otopi za ves svet in se mu namesto krvi pretaka po žilah tisti moderni VSEENO.«

»Govorim le zase.«

»Ne, jaz pa ne smem dalje... Mama je imela še bolj občutljivo srce. Poznate Portugiške sonete?«

»Samo čul sem zanje. Toliko vem, da so tisti soneti slavospev. Slavospevi pa so dandanes zastareli... Iz sedme gimnazije so me poklicali k vojakom. Po vojni pa nisem bil več za šolo.«

»Mama je znala skoro vse tiste sonete na pamet.«

»Je že imela čas, da se jih je lahko naučila.«

»Seveda, vi tudi na pesmi gledate pomilovalno.«

»Spomnite se na človeka na zidu. Niso mu narisali ušes, da bi lahko poslušal pesmi. Eno oko ima, pa še tisto brez zenice. Ne more jih sam brati.«

»Oh, molčite o tem človeku!«

»Ne morem pomagati, če ga je nekdo narisal na zid.«

Po kratkem molku je nadaljevala.

»Dve leti je ležala v postelji na pol mrtva. Večkrat sem čula, kako jih je šepetala. Zelo rada je imela mojega očeta.«

»Torej je bila bolna?«

»Rak... Lani je umrla.«

Za trenutek sta umolknila.

»Hm, če bi možje, ki se štejejo za največje politike v človeški zgodovini, samo eno desetino denarja, ki ga porabijo za bombe, žrtvovali za zdravstvo, vaša mama ne bi umrla za rakom. Če bi tistega

človeka narisali na tak zid, kamor vsaj enkrat na dan posije sonce, mu ne bi mah razjedal hrbtenice.«

»Vem, zdaj me boste mučili s tistim človekom na zidu. To znate. To znate izvrstno.«

»Saj sem vam že rekel, da ne morem pomagati, če letajo skozi tisto luknjo netopirji na podstrešje.«

»Prepričana sem, da bi mama že prej umrla, če ne bi poznala tistih stihov. Ne, ne boste me prepričali. V človeku je še nekaj drugega razen tistega gnilega mesta na telesu, ki ga razjeda rak. Je še nekaj drugega. In jaz nočem, da bi TISTO kdaj izgubila. Nočem. Čeprav morda prav zaradi tega trpim.«

»Kakor kdo more, Eva.«

»Kakor kdo hoče, pravim jaz... Oče je bil mornariški častnik. Kapitan. Nadvse ponosen človek. Čez šest mesecev, potem ko je propadla stara Jugoslavija, je umrl. Noben zdravnik nam ni mogel prav razložiti, zakaj je umrl. Pozneje, ko sem dorasla, sem ponovno začela razmišljati o njegovi smrti. Pa sem prišla do tega zaključka: Umrl je zato, ker je propadla država, ker se je zrušilo v nič nekaj, čemur je dvajset let častno in vdano služil.«

»Če bi bilo več takih, bi najbrž enainštiridesetega propadli v trinajstih dneh namesto v dvanajstih.«

»Andrej, grozni ste. Iz vsega se norčujete... In spet ste me spomnili na vojno. Kadar samo čujem to besedo, vsa zatrepečem.«

»Ubožica. Zatrepečete torej. Rečem vam, ne izplača se... Ko bodo zbrali dovolj vojakov, bo tako ali tako spet vojna, če mi to hočemo ali ne. Tisti, ki smo ga v zadnji vojni premagali s k. o., si je pri specialistu za plastično kirurgijo že vstavil novo brado. Vsi svetovni časniki z zadovoljstvom pišejo, da že spet redno trenira, strahovito trenira, in njegov nič manj slavni menažer prerokuje, da bo v naslednjem dvoboju zmagal njegov ljubljenec.«

»Ne govorite o tem tako ravnodušno, prosim vas.«

»Zadnjič sem bral, da so v človeški zgodovini že čez tisočkrat nadvse slovesno sklenili mir in si prisegli večno prijateljstvo. Vse mirovne pogodbe so najskrbneje spravljene po muzejih. In prav tolikokrat so človeštvo ponovno pognali v klanje. Kar pomislite malo na to, pa vam bo odleglo. Začeli boste morda tako živeti kot jaz: za danes. Ne za jutri. Za danes. Jutri bo morda že prepozno. In ko se boste malo bolj razgledali po našem trgu, boste ugotovili, da nas je pravzaprav malo takih, kot sem jaz. Ljudje delajo, delajo. Garajo, zidajo hiše. Vse za jutrišnji dan. Jaz pravim, da so bolni. Težko bolni. Nikoli si še niso človeka na zidu malo natančneje ogledali.«

Ves čas mu je pozorno gledala v obraz. Opazila je, kako se je trudil, da bi dal svojim besedam podobo prepričljivosti. In to mu je tudi uspelo. Njegove oči so bile prav take barve kot njegove besede. Za hip se ji je celo zazdelo, da sedi pred njo človek na zidu: brez desne roke, brez ust, levo oko je brez zenice, s kurjimi prsmi, s plešo iz petindvajsetega stoletja. Kar strah jo je postalo. Če bi nenadoma iztegnil suho roko, v katero je nekdo zalučal kepo smrdljivega blata, bi zavpila. Strah jo je bilo, obenem pa jo je nekaj privlačevalo. Občutek se je komaj porodil v njej, ni mu še vedela imena. Vstala je, ko je končal, in stopila k oknu. Zunaj je deževalo, v januarju je deževalo, veter je jezno nosil dež v zid, spiral je človeka na zidu, vsaka kaplja je odnesla košček ometa s seboj, toda obrisi so ostali, ker je bil pod kredó človek narisán tudi z žebļjem.

Ali se ni človek na zidu pravkar premaknil? Andrej ji je bil položil roko na ramo. Obrnila je glavo, nato pa stekla od okna in sedla na otomano. In potem je govorila naglo, kakor da se z naglico besed rešuje, da beži, beži, beži... Pred Andrejem. Pred človekom na zidu.

»Jaz ga vendarle ne bom nikoli pozabila. Nikoli. To je dobro, če veste, Andrej, da ne bo med nama nesporazuma. Da bodo med nama čisti računi... Tri leta sva se poznala. Jaz sem že poučevala, on pa je študiral kemijo. Nobenega fanta še nisem imela pred njim. Vem, to mi boste prej šteli v slabo kot v dobro. Ne pozabite, da sem rasla ob mami. Kmalu pa sem izvedela — Ljubljana se v takem primeru spremeni v majhno mesto — da je imel tudi druge. Vsako po vrsti sem mu odpustila, ker mi je prisegel, da me begajo samo babje čenče. Potem je šel v Trst na prakso. Vsaj rekel mi je tako. Bilo je tri mesece po mamini smrti. Ni se več vrnil. Zdaj je menda že v Avstraliji.«

Pripovedovanje je začela na videz izredno ravnodušno. Besede so zvenele brez prizadetosti. Nekje na sredi pa se je prelomila. Vsaka naslednja beseda je prinesla s seboj tudi kapljo bolečine, zadnje pa so se že dušile v joku. Andrej je s počasnimi koraki stopil k njej.

»Ne bi mi smeli tega že danes povedati. Šele štiri tedne se poznavata. Če bi mi to povedali čez tri mesece, bi morda ne jokali več.«

»Kar prav je, da sem vam povedala. Da sem vam že danes povedala. Poznali ste samo popačeno zgodbo. Tudi mi ni žal, da vidite moje solze. Ali si niste domišljali, da ste mi že umirili srce?«

»Tega namena pa res nisem imel. Jaz ne živim za noben namen.«

Solze so se ji v hipu posušile. Sledovi pa so ostali. Zdaj se ga ni več bala. Zdaj je bil zanjo človek na zidu spet nebogljen mrtvak, samo nespretna risba.

Andrej je naredil korak proti oknu. Videla je, kako je zapičil pogled v človeka na zidu. Kako je zapičil pogled vase. Roke je držal v žepu. Potem si je prižgal cigareto. Dim se je zaletel v okensko šipo. Z ugaslo šibico pa je enakomerno kot stroj pikal v škatlico. Kot stroj. In njegove besede so bile natanko take.

»Zadnjič mi je nekdo rekel, da sem cinik. Da preziram življenje. Da s cinizmom dušim v sebi strah pred življenjem. Po nepotrebem da sem cinik. Zaradi manire da sem. Ker je tudi to modni rekvizit človeka dvajsetega stoletja. Kot na primer dežnik. Zdaj so v modi taki z dolgimi držaji. Tudi za moške, saj veste, kajne. In zakaj mi je to očital? Zato, ker sem mu dejal, da se nikoli ne bom oženil. Da ne maram imeti otrok. Nikoli. Je to kaj tako čudnega? Je to že preziranje življenja, če ga hočem v samem sebi zaključiti, če hočem pretrgati svojo vrsto, svoj rod. O, jaz ne bežim pred življenjem, še vedno rad spim z žensko. Oh, oprostite mi, da govorim tako odkrito. Sicer pa sem lahko odkrit, saj ste nehali jokati. In tudi bolje je, če govorim odkrito, da si me ne bi drugače predstavljali, kakršen sem v resnici. Zdaj me boste tudi razumeli, da ne morem imeti sočutja z vašo zastarelo zgodbo. Spet mi oprostite. Zastarelo je najbrž le ne bi smel imenovati. Moram vam prizanašati, čeprav sem se tega že skoro odvadil. Pravkar sem vam dvakrat zaporedoma rekel: oprostite mi. Tega pred tremi tedni ne bi bil storil... Poglejte, pogledjte, ta trenutek je neka ptica zletela skozi luknjo na podstrešje. Je bila sinica? Skoro ne verjamem. Ali pa tudi. Da, sinica je bila. Zdaj je pomolila glavico iz luknje na zidu. Malokdaj obišejo tega človeka sinice. Malokdaj. Prvič sem to opazil. Drugače letajo skozi tisto luknjo samo netopirji. Pa še ti zvečer. Poleti ob mraku. Mora biti že nekaj posebnega s to sinico. Najbrž koga išče. Samica sameca? Samec samico? Zdaj je obrnila glavico navzgor. V obraz je pogledala človeku na zidu. V tisto oko brez zenice mu je pogledala. Zdaj je vzprhotala s perutmi in odletela.

Sedemnajst let mi je bilo, komaj sedemnajst let, tako so tarnali doma, ko so me vzeli v nemško vojsko. Iz sedme gimnazije. Tako nenadoma so me vzeli, da nisem utegnil pomisliti na kaj drugega. Dobro se še spominjam, kako je oče komaj prikrevsal do okna, da bi me še enkrat videl, imel je močan išijas, in kako je mati jokaje tekla za vlakom, ko je odpeljal z mariborske postaje.

Vadili so nas v barakah blizu Bremena. Po petkrat v eni noči so mesto napadli ameriški bombniki. Naslednji dan smo potem neprespani vlačili izpod ruševin razkosane ljudi. Prve dni sem omedleval. Bruhal

in kričal v spanju. Potem sem se privadil. Kmalu sem lahko sedel na mrtveca in malical. Vsak dan sem srečal človeka na zidu. Pokazal mi je, kako so mu zbrisali roko ali nogo. Pokazal mi je oko brez zenice. Ali pa me je opomnil, da je imel nekoč tudi usta. In prste na nogi... Hm, sinica se je spet vrnila. Strah jo je pred človekom na zidu, pa se je vendarle vrnila. Spet čepi v tisti luknji.

V strelskih jarkih sem bil samo slabe tri tedne. Toda v tistih treh tednih so granate in bombe, ki so padale okrog mene, povrnile v prah na tisoče na pol živih vreč, ki jim v mirnem času hinavsko pravimo ljudje. Potem so me ujeli Amerikanci. Ne bom pozabil poti do Marseille. Le kdor se je že prej pobratil s človekom na zidu, tisti je zdržal. V Marseillu so nas vkrcali na ladjo in odpeljali v Kairo. Od tam pa v Italijo. Da sem spotoma preživel tudi težko pljučnico, skoro ni vredno omeniti. V Bariju so nas sprejeli partizani. Odleteli smo na svobodno ozemlje, da tudi mi vrnemo domovini svoj dolg, kakor nas je pozdravil komandant na letališču. Misel, da bo kmalu konec vojne in da bom spet videl svoje starše, svoje dekline, me je znova približala življenju. Spet sem se zavedal, da stopam po živi zemlji, da cvete spomladi jasmnin, da si lastovice spletajo gnezda in da potok čudovito zveni, ko se začne tajati prvi sneg.

Vojne je bilo konec, ljudje so noreli od sreče in navdušenja, mi smo noreli z njimi, ko smo ovenčani korakali od vasi do vasi, proti Ljubljani... V Ljubljani pa sem srečal znanca, ki mi je povedal... No, nisem šel takoj v Maribor. Šele čez mesec dni sem šel. Kot kurir naše brigade... Očeta in mater je kmalu po mojem odhodu zasulo pri nekem bombnem napadu. Naš sosed, upokojeni zdravnik, je menda kasneje ugotovil, da sta umirala zelo počasi, počasi sta se zadušila... Oče je vedno sanjal o tem, da bi jaz študiral za sodnika, mati pa, da bi postal zdravnik. Še sedaj se spominjam, kako čudoviti so bili trenutki, kadar sta razpravljala o tem, navadno v nedeljo popoldne po obedu. Ko pa je očeta začel mučiti išijas, se je vdal in pritrnil materi, naj postanem zdravnik.

Imel sem tudi dekline. Črnolase šestošolko. Nekoliko ste ji podobni, Eva. Samo še bolj droban obraz je imela. Tisto pomlad, preden so me vzeli v vojake, sva skoro vsak dan šla na sprehod iz mesta. Na Piramido. Na Kalvarijo. Navadno sva na vrhu Kalvarije sedla kar na njen pomladanski plašč. Pod nama se je svetlikal umazano zlati mozaik streh, ki ga je parala na dvoje široka reka. Za nama je duhtela mehka trava. Svet je bil tisti trenutek ustvarjen samo za naju... Po vojni pa so mi pokazali njen grob. Bilo je menda zadnji teden vojne. Tuje čete so poražene bežale čez mejo. Neki ustaš je sredi noči vdrl v njeno

sobo, njegovi pajdaši pa so stali na straži. Ko so odšli, so ji starši lahko samo svečo prižgali.

Prva leta po vojni je še kar šlo. Bili smo še vsi preveč željni miru. Zato smo nekam laže hodili mimo sledov vojne. Zaposlil sem se, hkrati pa celo študiral, da bi uresničil željo staršev. Kmalu pa sem vse skupaj pustil. Vedno pogosteje sem se sestajal, recimo, da sem se sestajal s tistim človekom na zidu. Menjaval sem družbo, menjaval sem dekleta. Večkrat sem se zapil. Pomislite, sinica še vedno sedi v luknji na zidu. Prav tako se obnaša, ko da nekoga čaka. Ej, nesrečnica, kar primerno mesto si si izbrala za čakanje. Ne bi si mogla izbrati boljšega. Res ne. Človek na zidu zaradi tega še s prstom ne bo mignil, že zato ne, ker prstov nima.

Vedno bolj so spet govorili, da bo vojna. In ne samo govorili. Tudi vsi znaki so kazali in še danes kažejo. Komaj smo se pretolkli skozi eno, že ljudje s strahom pričakujejo drugo. In glejte, jaz je nisem hotel več s strahom pričakovati. Nisem hotel. S strahom ne. Mnogi se tega strahu rešijo s pijačo. Ali pa s samomorom. V nobenem času še ni bilo toliko samomorov. Jaz pa sem se ga rešil po svoje. Spoprijateljil sem se s človekom na zidu. Za take reči je treba imeti njega za tovariša. On je človek petindvajsetega stoletja. In res sem se kmalu osvobodil vsega, kar navadno muči povprečnega človeka. Vsi naši nazori, pa tudi tista drobna načela za vsakdanjo uporabo, ki kot sol dajejo okus življenju, se ob misli na tretjo svetovno vojno razpršijo v nič. Tako živim zdaj brez cilja, brez predsodkov... Ali ste kdaj pomislili na to, o prav gotovo ste že pomislili, vsak človek, v katerem se po žilah pretaka kri, je že v tesnobnih trenutkih pomislil: Zemlja bo morda živelala še več milijonov let. Recimo. Če je ne bodo že prej razpršili z atomi. Človek pa živi samo enkrat in še takrat komaj 50 do 60 let. Ali se potem izplača živeti s predsodki? S cilji? Ali se izplača potočiti eno samo solzo, če nekdo za vedno odide v Trst in se odpelje z neko drugo naprej v Avstralijo?«

»Ne, ne, ne, Andrej, prosim vas, ne govorite tako, spet me je strah pred vami. Spet me je strah. Lepo vas prosim, prižgite luč!«

»Pa res, kako se je že stemnilo. Takoj. Samo pogledal bom še, kako je s sinico. Odletela je. Najbrž so jo pregnali netopirji. Eh, kaj pa govorim. Pozimi vendar ni netopirjev. Dajte mi, prosim, cvek iz prirodopisa... Najbrž se je prikradla kakšna mačka. Ta še včasih zavije v vas k človeku na zidu. In pa kakšen pes... No, luč že gori. Zdaj ste lahko brez skrbi, Eva. Kakor vidite, stojim pred vami ves iz mesa in krvi. Tudi plešast še nisem. Kaj ne da ne?«

(Konec sledi)

ČLOVEK NA ZIDU

(Konec)

Leopold Suhodolčan

V marcu se je sonce vsak dan raje sprehajalo po trških strehah in poteh. Na pobočjih se je že levila trava. Po senčnatih dvoriščih pa so umazane luže še vedno čakale na topel veter. Ljudje še niso odložili plaščev, niso še zaupali soncu, čeprav so ob nedeljah radi prihajali na glavno trško cesto. Starejše ženske so takrat sedele na oknih, s šivanjem v naročju in z neutrudno natančnostjo ugotavljale, v čem je dolga zima spremenila sprehajalce, koliko je novih in koliko se jih je pozimi za vedno poslovilo od trga. Potem so zbudle s svojo ostro iglo poslovodjo, ki ga je pred dnevi našla žena v skladišču z mlado pomočnico, koj nato pa mesarjevo ženo, ki je bila to zimo vsak dan na cesti, da je lahko razkazovala svoj novi krzneni plašč, pa še Canjekovega Franca, ki je prejšnji večer pometal iz gostilne vse goste, ker mu je eden od njih zabrusil v obraz, da je bil nemški vohun.

Srečala sta se pred hišo.

»Obljubili ste mi, da me boste v soboto peljali na ples.«

»Saj res, Eva. V soboto je v Domu železarjev ples inženirjev in tehnikov.«

»Torej? Ste pozabili na obljubo?«

S takim glasom še ni govorila z njim. Nikoli ga še ni gledala s tako svetlimi, živimi očmi.

»Nisem pozabil. Bal sem se le, da ste pozabili vi, Eva. Zdaj sem vesel, da sem se bal brez potrebe.«

»Samo en pomislek imam: nimam nove obleke.«

»Še v prejšnji se vas nisem utegnil dovolj nagledati.«

»Ne verjamem vam. Razen tega: kaj bodo rekle slavne trške gospe? Zanje je sramota, če prideš dvakrat v isti obleki na ples.«

»Bodo vsaj lahko o čem razpravljale. Kaj pa je po zadnji vojui še ostalo drugega kraljem brez kraljestev.«

»Lepa tolažba. Obrale me bodo torej do kosti... Toda šla bom z vami. Ne vem, kaj mi je... Kdaj naj bom nared?«

»Na vaša vrata bom potrkal točno čez dva dni in tri ure. Torej ob sedmih zvečer. Če bova imela srečo, naju bo vzal v avto moj direktor. Če pa ne bova imela sreče, to se pravi, če bo imel to srečo že kak drug par, v avtu je namreč prostora le za dva para, potem bova šla pač peš. Poskrbel bom, da bova tudi peš daleč prišla.«

Muzikantje so bili neugnani. In tako so bili neugnani tudi plesalci. Toda tudi plesi imajo mrtve točke. Največja mrtva točka je navadno večerja muzikantov. Brez večerje pa seveda ne gre. Takrat obležijo inštrumenti na odru, plesalci si utegnejo obrisati potna čela, vmes pa kdaj pa kdaj kaj pošepnejo svoji sosedi, svojim ženam le redkeje, plesalke pa se jim sramežljivo smehljajo in pogledujejo k vratom, kdaj se bodo vrnili muzikantje od večerje. In ko se naposled le prikažejo, nekaj časa še zelo zaspáno igrajo, ker so se medtem strdile note v inštrumentih, plesalcem pa so zaspale noge. Vendarle se note le otajajo, potem se otajajo tudi muzikantje in koj zatem še plesalci.

Eva je tokrat obsedela pri mizi in ga je opazovala. Naskrivaj ga je opazovala. Bilo je prvič, da je zamenjal plesalko. Do tistega plesa se ji ni bil izneveril. Komaj so se oglasili prvi zvoki melodije, se je vsakokrat precej dvignil, ko da se boji, da ga ne bi kdo prehitel. To je Evi godilo, čeprav si tega ni upala priznati.

Andrej se je držal sila resno. Ni še pogledal k njej. Morda samo zato še ni pogledal, ker je odkril, da ga opazuje. Eva pa mu je uporno zrla v obraz, v obraz s sivo poltjo, ki mu je s temnomodro obleko, ki jo je nosil, dajala dostojanstven, svečan videz. Sam ji je nekoč omenil, da dajejo sivo polt strelski jarki za spomin. Spomnila se je, kako si je tik pred tem plesom z rokami popravljal lase, toda zdaj je bil spet kuštrav kot trileten deček. Plesalka, ki se je smehljaje vrtela z njim, je s prevelikim dekoltejem nesramežljivo razkazovala jesen v zgodnji pomladi. Veliko je govorila. Tako je govorila, da so se ji ustnice skoro dotikale Andrejevih ušes. Ali mu ima res toliko povedati, je pomislila Eva.

Pa kaj potem, če mu tudi ima, je takoj ostro zavrnila svojo prejšnjo misel. Priznam, nisem prišla z Andrejem na ples kar tako. Da bi pač plesala, ker že dolgo nisem. Da bi videla trške gospe v prevelikih dekoltejih. Ne zato. Ko sem se odločila, še nisem vedela natanko, kaj si pravzaprav želim. Še zdaj ne vem, natanko še ne vem. Naj odločijo ure do jutra. Dosti pred jutrom najbrž ne bova krenila proti domu. Morda pa bova vendarle že prej krenila. Rada bi se vračala s plesa pred svitom. Peš pred svitom.

Muzikantje so utihnili, plesalci zaploskali. In potem so še enkrat zaigrali predpotopni valček. Andrej je takrat pogledal Evo in potem nerodno začel s plesom. Plesalka se je njegovi nerodnosti zasmejala, tako glasno zasmejala, da so se vsi pari obrnili k njima.

Tri mesece ga že poznam. Čudno. V teh treh mesecih sem postala drugačna. V teh treh mesecih sem živela enkrat hitreje. Dvakrat hitreje. Ali ni grozno, da zadnji teden skoro nisem več pomislila nanj,

na svojo staromodno zgodbo, kakor jo imenuje Andrej. In še bolj grozno je, da tudi na mamu nisem pomislila. Na mamu, ki me je izmučila s svojo boleznijo in s svojo smrtjo. Joj, kaj je z mano! Saj vendar sovražim tisti Andrejev VSEENO. Moram ga sovražiti. Moram.

Samo —

Samo za korak bi mu še rada stopila bliže. Za tri četrt koraka. Ali pa vsaj za pol koraka. Samo nocoj. Pol koraka bo dovolj, da bom obstala točno na meji med nama. Na vsaki meji pa je mrtev pas. Nikogaršnja zemlja je vmes. Zemlja brez gospodarja. Po tej zemlji se bom to noč sprehajala z njim. Do svita bi se rada sprehajala z njim po tej zemlji.

Streslo jo je, ko je nenadoma sedel k njej. Ni slišala, kdaj je izzvenel predpotopni valček.

»Le čemu nocoj tako napenjaš čelo?« jo je vprašal. »Dokler sem plesal s tabo, nisi utegnila, da bi ga napela. Torej sklep: odslej bom plesal samo še s tabo.«

»Ugovarjam!« se mu je oglasil nekdo za hrbtom. »Najglasneje ugovarjam. Andrej, do danes nisem vedel, da si tak sebičnež. Če bi to vedel, bi vaju pustil sredi ceste.«

»Če je plesalka za to, potem takoj prekličem svoj sebični sklep, tovariš direktor.«

Plesala sta angleški valček. Direktor je delal velike korake, Eva je nerodno stopicala za njim. Na lice ji je stopila prijetna rdečica.

Sedemindvajset let ji je že. Toda še vedno je lepo dekle. Nisem še videl takih ramen. Lahko bi nosila globlji dekolte. Glej, tudi nov šal si je kupila. Bel šal. Za črne lase si ga je kupila. In za bele uhane. Za dve snežno beli školjki.

Že dolgo nisem tako razmišljal o dekletu. O nekem dekletu, s katerim sem bil na plesu. Vedno sem takoj ugotovil, če se ni kaj ujemalo na njej. Recimo kakšen kos obleke. Nocoj pa je na Evi vsaka stvar na svojem mestu. In povrh je še tako čudovito ozka v pasu. Največkrat sem se pri dekletih spotaknil ob to. Ob pas.

Kaže, da sem dobil vročino. Zbolel bom. Kaj ni več luknje na zidu. Kdaj je izginila. Kako potem letajo netopirji na podstrešje. In sinica. Kam je sedla. So človeku na zidu res že zrasli prsti na nogah. Ne, to ni mogoče. To je samo trenutna slabost. Navaden glavobol. Vse bo minilo. Ko bo spet sedla k meni, bo minilo. Spet jo bom gledal kot druga dekleta. Samo za to noč jo bom gledal. Ej, človek na zidu bo stopal ob meni, ko jo bom spremljal domov. Položil mi bo tisto suho roko na rame, ko jo bom poljubil. Zakaj bi je ne poljubljal. Njene ustnice so ustvarjene za poljube. Če jo bom peljal

v svojo sobo, še ne vem. Take niso za v sobo, ker potem zlahka ne pozabijo na to. Jaz pa moram precej pozabiti na vse, ker se moram ob zori vrniti na zid. Kaj bi si mislil tisti, ki ga je narisal, če bi jutri našel prazen zid. Še o čarovnji bi začeli govoriti.

Zdaj sta stala pred vhodom v bar. Andrej je videl, kako je moral direktor uporabiti vse spretnosti, da je Evo spravil v bar. Dolgo se nista vrnila. Andrej se je ozrl po dvorani. Zagledal je staro znanko. Globoko se mu je priklanjala in se mu nasmihala čez sedem miz. Sam ni vedel, kdaj je vstal in odšel k njej.

»Danes si pa čisto pozabil name,« je rekla očitajoče. »Od kod pa je?«

»V isti hiši stanujeva.«

Spet se je pomenljivo nasmehnila.

»Boš sedel? Na tako dolgočasnem plesu že dolgo nisem bila. Muzikantje so leni, da je groza. Plesalci pa izbirčni. No, le sedi, sedi! Saj ti ne bo ušla.«

Tudi ona je bila nekoč njegova plesalka. Tudi z njo se je nekoč vračal s plesa. Nekoč se je vračal z njo s plesa in potem sta preostanek noči preživela v njegovi sobi. Samo to in nič več. Že se mu je zdelo, da bo sedel. Takrat pa sta se prikazala na vratih bara.

»Joj, Andrej, kako se ti mudi!«

Komaj ga je še ujela za rokav.

»Andrej! Kaj pa ti je, Andrej?!«

Videl je, kako jo je direktor pripeljal nazaj k mizi.

»Lahko vsaj računam na kakšen ples?«

»Bom prišel pote, Asta, bom.«

In seveda ni prišel. Do svita je plesal samo še z Evo.

Domov sta se vračala peš. Saj ni bilo tako daleč. Dvajset minut. Ali pa malo več. Nista jih štela.

Eva je občudovala samo sebe, da je tako mirna. Tako neverjetno mirna in vdana. Hladno mirna in vdana. Včasih se ji je zazdelo, da je nekoč neko drugo dekle stopalo poleg Andreja in se sedaj ona samo spominja njenega pripovedovanja. Pred tremi meseci bi je ne bil spravil na ples. Niti s štirimi konji ne. Zlasti pa se ne bi nikoli vračala s plesa z moškim, kakršen je Andrej. Nocoj pa se vrača prav z njim in je vendarle mirna in vdana.

Bila je jasna noč. Na črnkastih in golih vejah dreves se je pozibaval mesec. Široka usta je imel in na vsakem licu velik cekin, pajacu je bil podoben. Nagajivo se je priklanjal Andreju. Tako se je Andreju vsaj zdelo. Kar razjezil se je zaradi tega.

Vraga, zakaj se mi priklanja ta pajac ponočnjak! Sem nocoj res že tak, da se mi že ta burkež lahko priklanja. Pa me ne boste, ne. Tudi ti, mesec, me ne boš. Te ni morda ona najela za to predstavo? Je, kajne. Ej, kar prikloni se še njej! Pa pazi, da ne padeš s tistih črnkastih vej. Še nos si lahko potolčeš. Škoda bi ga bilo, kar lepo mi sveti, kadar se vračam z dekletom s plesa... Le prikloni se še njej, le prikloni, in ji povej, da se bo nocojšnja predstava najbrž drugače končala, kakor si misli. Ve, da poznam njeno zgodbo, njeno ganljivo zgodbo, pa vsaj na tihem upa, da se je bom usmilil. Dragi mesec, pajac, povej ji, če še vedno ne more razumeti, da tudi besede usmiljenje nimam v svojem slovarju. Desne roke nimam, pa si te besede ne morem zapisati. Ha, ha, ha... Tudi imena si slabo zapomnim. Zlasti imena deklet. Že drugi dan ne vem, s kom sem spal. Glej, tudi jaz znam biti zabaven, kakor ti, moj pajac ponočnjak. No, daj, daj, prikloni se še njej... In pazi na nos! Ha, ha, ha...

Na pragu njegove sobe ji je za trenutek obstala noga. Samo za trenutek. Andrej namreč ni brž našel ključa. Drugače ji morda tudi na pragu njegove sobe ne bi obstala noga. Zazdelo se ji je, da jo je nekdo od daleč poklical. Zelo od daleč.

Potem je zarožljaj ključ.

Samska soba ju je pozdravila. Črno pobarvana omara, črn stol, črna miza. V nasprotnem kotu je bila polica s knjigami različne debelosti, različne vrednosti. Andrej je precej prižgal električno pečko, hladno je bilo v sobi. Divan je bil že postlan.

Eva si je sama slekla plašč.

»Spodaj bi tako zaman trkala,« je rekla. »Snoči se je vrnil gospod Jokič.«

»Snoči se je vrnil? Nisem vedel. Vi mi pa tudi niste povedali.«

»Ali nisva že po prvem plesu sklenila, da se bova tikala?«

Bil je presenečen. Tako ravnodušen je bil njen glas.

»Oh, saj res. Vse predolgo sva se vikala. No, se bom že privadil. Mogoče se bom še nocoj privadil.«

Naglo je stopil k njej in jo poljubil. Za trenutek je bil spet samo z dekletom. Ne z Evo. Z dekletom brez imena.

Slekla se je pri luči. Ni pustila, da bi jo ugasnil. Opazil pa je, da so ji prsti rahlo trepetali, ko je odlagala obleko. Kos za kosom. Ni hitela. Bil je presenečen v drugo. Brž nato pa še v tretje, ko je zalotil samega sebe, da si s težavo odpenja srajco. Zadnji gumb je jezno odtrgal.

Legla je na divan, k steni. Zrla je nekam predse.

Ne smem se obrniti na pol pota. Nocoj moram iti do kraja. Stopiti moram na nikogaršnjo zemljo, da se bom lahko poslovila od svoje

preteklosti. Teško bo to slovo. Najtežje v življenju. Saj ne bom ležala prvič z moškim v postelji. Že tri leta je, ko sem ležala prvič. Takrat je bilo čisto drugače. Ne smem pomisliti na to. Zdajle ne smem. Nocoj se poslavljam od tega. Morala sem se srečati z njim, z Andrejem, da se bom lahko poslovila. Do sedaj sem si grenila življenje s predsodki, s cilji, s strahovi. Kolikokrat mi je mama rekla: Glej, ves dan sije sonce na našo ulico. Ali ni lepo na svetu? Ali ni čudovito?! Nikoli pa mi ni omenila, da je komaj sto metrov od naše ulice ozka in temačna ulica, v katero le ob redkih praznikih zaide sonce. Tako me je s to sončno ulico v srcu poslala v svet. Kmalu bi postala ženska z ganljivo, staromodno zgodbo. Skoro bi zasovražila svet, zasovražila vse moške in umrla kot zagrenjena samica. Jaz pa bi tako rada še živela.

Zamerila mu je, da se je tako dolgo obiral. Zlagal je svojo obleko, kakor bi se ne vem kako bal zanjo. Celo prah je še pobrisal s črne mize.

Vem, jutri bo pozabil, da je preživel noč z menoj. To je dobro, da bo pozabil. Varna sem. Ne more se mi docela približati. Brez desne roke je. Na obrazu ima samo levo oko, oko brez zenice, ne bo našel za mano.

Potem pa jo je nenadoma spet postalo strah, ko je pomislila, da bo ta človek legel k njej. Da jo bo objemal. Z eno roko jo bo objemal, ji ljubkoval prsi. Nenadoma pa bodo nekje vzprhotali netopirji —

»Ne boš legel?« je rekla, da bi se otrsela te misli.

Sedel je k njej na divan. Prijel jo je za roko. Ni ji pogledal v vznemirjene prsi, pogledal ji je v obraz in njej se je zazdelo, da ima vendarle obe očesi. Desno in levo oko. Še samo sebe je videla v njegovih zenicah.

»Eva, si pozabila, kdo sem jaz...«

In gledala je vanj, solze so ji orosile oči, z njegovega obraza pa so že izginjale oči, ostalo je samo še levo oko brez zenice, obraz brez ust, brez ušes. Splahnela je njegova desna roka. Na njegovi levi pa je zavcvel velik, črn madež.

Komaj je zadušila krik. Iztegnila je roke, mu jih ovila okrog vratu in ga potegnila nase.

In ko se je zdanilo, je nenadoma planila iz postelje, se naglo oblekla, si ogrnila plašč ter stekla po stopnicah, ne da bi ga še enkrat pogledala. Stekla je mimo preplašene gospe Jokičeve, ki ji je prišla odpret, planila v svojo sobo in se vrgla na posteljo.

Ležala je v omotični vročici. Dušilo jo je, obrnila se je na hrbet. Ni mogla zajokati.

Ni spal, ko je odhajala. Tudi ona ni pred slovesom niti minute zatisnila oči. Vedel je to. Položil si je roko pod glavo in jo opazoval skozi priprte veke, ko se je oblačila. Pravkar se je porajal brezbarven dan. Brezbarvna nedelja. Kakor se je prej junaško slekla pri luči, tako se je potem sramežljivo oblačila, čeprav je bil še polmrak. Že je hotel vstati. Bliskovito si je zamislil, kako bi jo objel, ona pa bi se branila, zdaj bi se branila, nato pa bi se mu iztrgala in zbežala. Prepričan je bil, da bi zbežala. Zato niti roke ni premaknil. Tiho je zaprla vrata za sabo.

Ni bilo prvič, da je neko dekle tiho zaprlo vrata za sabo. V nedeljo zjutraj. Andrej se je potem obrnil v kot in zaspal. Zbudil se je šele za kosilo.

To jutro pa se je trudil zaman, spanec se mu je spretno izmikal. Ni ga našel. Ostalo mu je le brezbarvno nedeljsko jutro.

Vendar to še ni bilo vse, kar mi je ostalo. To ne bi bilo najhujše... Saj jo že čujem! To je ona. Je že začela vrtati. Le kje? V desnem kotu? Najbrž. Ne čujem je to jutro prvič. Mesec dni je že od tega, ko sem jo slišal prvič. Od tistega dne, ko sva z Evo sedela pri oknu. Potem se mi je vsak dan hitreje približevala. Pst, pst, draga miš, prebudila boš vendar človeka na zidu. Prav gotovo ga boš prebudila. Zato ne bo nič čudnega, če bo prišel že danes in se poslovil od mene, od svojega nevednega oprode.

Spet in spet je vstajal pred njim trenutek, ko se mu je brezumno vrgla v objem. Kot obupanec, ki se spusti v tolmun, ne da bi vedel za njegovo globino, potem ko se je poslovil od svoje preteklosti. Kako velika je bila tisti trenutek, ko je stala na robu tolmunca. Kako je trepetala, ko se je nato v njegovi nepoznani globini prebudila v njej ženska. Vsakokrat, ko jo je pobožal, je to občutil. Tisti trenutek sta pozabila na čas, z blazno hitrostjo sta letela skozi stoletja. Tisti trenutek sta bila samo on in ona. Dva človeka. Ležala sta na prastarem žrtveniku, tesno drug ob drugem, objel ju je razkošni, nemirni, enkratni, pritlikavi, veliki ogenj.

In prav zaradi tega je upal, in ker je spet upal, je vedel, da se poslavlja od človeka na zidu... O, res je konec z mano! Danes mi je spet hudo, ko tisto jutro, ko sem se poslavljal od matere in očeta, od dekleta, hkrati pa spet slišim zmagoslavni zvon tistih ur, ko smo po vojni korakali v svobodno Ljubljano. O, kako prijetno je to zvonjenje, kako omamno, že leta ga nisem slišal. Kako bi ga slišal brez ušes, kako bi ga dojel, ko so skozi tisto luknjo na zidu letali na podstrešje netopirji. O, blaženo zvonjenje, o, trpko sladki občutek slovesa od matere in očeta, od dekleta. O, pogubno zvonjenje, o, pogubni občutek slovesa.

Takrat, tiste minute, ko sva bila samo on in ona, se je premaknilo, takrat se je vse to odločilo. Spet bom trepetal kot drugi ljudje, kot živi ljudje, spet bom trpel, spet se bom bal za življenje, za prihodnost, bal se bom za nove obleke, ki visijo v moji omari, v strahu bom čakal na novo vojno. Že vidim. Človek na zidu prihaja po slovo. Nisem mislil, da se bo to zgodilo tako kmalu, še danes.

Pridi. Pridi, človek na zidu. Pripravljen sem. Ko boš ti odšel, se bom napotil k njej. Precej se bom napotil. Pokleknil bom pred njo, pobožno bom pokleknil in ji tesno objel kolena. Skril bom glavo v njeno naročje, skril bom glavo in ne bom več mislil nate. In samo sinica, tista drobna sinica, bo priletela za mano.

Ni je več videl tisto nedeljo, čeprav je šel dvakrat na obisk k Jokiču. Tudi naslednji dan je ni videl in čez teden tudi ne.

Ko je prišel v soboto popoldne iz tovarne, se je brž umil in preoblekel. Čez pol ure je že sedel pri Jokiču. Ta mu je začel brž razlagati, že sedmič mu je začel razlagati, kako so ga po nedolžnem zaprli. Andrej pa ga je vprašal:

»Eva. Kje pa je Eva?«

»O, ne veste?« se je namesto njega oglasila žena. »Predvčerajšnjim se je preselila. Mož se je vrnil. Saj smo se že prej zmenili, da bo samo toliko časa pri nas, dokler se ne bo vrnil Simon.«

»Kam, kam pa je šla?«

In je že vstajal.

»Pri Času stanuje. Komaj sva jo preprosili, da jo je vzela. Če ne bi Časov pob hodil k njej v šolo, bi najbrž tako nič ne opravili.«

Zadnje besede je slišal samo še kot odmev. Že dolgo ni bil tako razburjen, tako bolno razburjen, ko tistikrat, ko se je bližal Časovi hiši. Pospešil je korak. Znancem je odgovarjal in odzdravljaj le mimogrede. Na ovinku se je skoro zaletel vanj mlad kolesar.

»Učiteljice pa ni doma,« je zavila z očmi gospodinja in ga premerila od peta do glave. »Tista rdečelasa učiteljica je prišla ponjo. Strašno se je obema mudilo... Če imate morda kakšno naročilo...«

»Ne, ne, hvala lepa...«

Vračal se je počasi po poti ob Meži. Večkrat je pogledal v njeno plitvo strugo. Reka je prinašala s seboj vonj po zgodnji pomladi, reka je odnašala bedne ostanke zime. Sneg je v dolini že skopnel, skril se je goram pod kape. Na gole veje dreves, na črnikaste roke, na zlomljene roke, na odtrgane roke, so sedale sinice, sicer še plaho in neodločno, a sedale so vendarle.

Že dolgo nisem videl, kako sije sonce, popoldansko sonce, na pomladanski breg. Pozabil sem že, da breza tudi čez zimo ne zapusti samotne jase in glogovega grma, ki se vztrajno steguje proti njej. Že dolgo nisem slišal, kako zazveni zrak, kadar se srečata sonce in veter, veter v marcu, sonce v marcu, že dolgo nisem tega slišal, čeprav sem že leta hodil po tej poti. Skoro vsak dan sem hodil. Seveda, brez ušes sem bil. Nisem mogel slišati tega zvena. Bil sem brez oči, samo levo oko sem imel, a brez zenice sem ga imel, zato nisem videl breze in glogovega grma.

Hodil je dolgo. Vse do trde teme je hodil po blatnih poljskih stezah, hodil je ob robu gozda, prijemal je smrekove vejice, ki so že poganjale mlade iglice, povzpел se je na hrib, od koder je videl dolino kakor na dlani, videl visoke dimnike železarne, pa spet stekel navzdol kar čez travnik, preskakoval igrive potoke, si zmočil noge in umazal obleko. In ko je potem legel, je čutil prijetno utrujenost, tako prijetno, da mu je postalo žal, da ni naredil še daljše poti.

»Mesec dni te že nisem videl, Eva,« je dejal in glas se mu je nevarno tresel. »Dobro se znaš skrivati. Nisem mislil, da se znaš tako odlično skrivati.«

Zardela je. Ni je še videl tako zardeti. In še lepša je bila zaradi tega.

»Zdaj učim dva razreda. Dopoldan in popoldan. Breznikova je zbolela ... Zvečer sem potem tako utrujena, da navadno hitro ležem.«

»Ali ni vse to prenaporno zate, mislim, celodnevni pouk,« je skoro nebolgljeno rekel.

»Se ne da pomagati. Eh, saj že gre. Kar dobro se počutim, že dolgo se nisem tako počutila, in hitro mi minevajo dnevi. Kar hitro mine teden.«

Ni vedel, ali je rekla zadnje besede iskreno ali ne. Priznati pa je moral, da je res imela sveža lica, preveč sveža lica je imela, in ustnice rahlo napete. Lepa je bila v svetlozelenem spomladanskem plašču.

»Pa zbogom, Andrej. Mudi se mi. Poglej, koliko nalog moram še do večera popraviti ...«

Šla je. Zbogom je rekla in je šla. Zbogom, Andrej, je rekla.

Ko je potrkal naslednjo soboto, mu je spet odprla gospodinja.

»Si že spet prepozen, Andrej,« je rekla in se zadovoljno muzala. »Prepozen. Danes pa si še posebno prepozen. Učiteljica je šla na ples. Z nekom. Ne vem, če je iz našega trga. Še nikoli ga nisem videla ... Malo je bil podoben tistemu Juhovemu tehniku. Pa ne bi prisegla,

da je bil on... No, sicer že bolj slabo vidim. Tu spodaj v veži jo je čakal, v temi. Mogoče pa je le bil Juhov... Kaj misliš?»

Vračal se je po isti poti kot vedno. Po poti ob Meži. Reka se je sčistila, pa je tekla nekam hitreje.

Preden pridem do hišnega praga, se moram odločiti, če bom šel nocoj na ples v Dom železarjev. Še sto korakov, pa se bom moral odločiti.

Ko pa je prehodil sto korakov, je zavil s poti v hišo, ne da bi se samo za trenutek ustavil. Na pragu je zadel v gospo Jokičevo.

»Ali že veste, Andrej, da je mož danes spet dobil službo... V ponedeljek bo že nastopil.«

»Ja? Kje pa?«

»Nazaj bo šel v Železnino. Sam direktor ga je prosil, naj pride nazaj... No, pa je pristal. Saj najbrž veste, tačas, ko ni bilo njega, je šlo pri Železnini vse narobe. Ne da bi hvalila svojega moža, toda...«

Stopal je navzgor po stopnicah in pustil gospo Jokičevo z njeno posrebreno srečo. Od ponedeljka dalje bo spet lahko hodila z dvignjeno glavo skozi trg.

Večerilo se je, ko je stal pri oknu v svoji sobi.

Kako sem mogel misliti, da tiste ure, ki sva jih preživela v tej sobi, niso bile ure slovesa. Kako sem mogel misliti. Toda brez tistih ur bi ona danes ne šla na ples z Juhovim tehnikom in tudi jaz bi zdajle ne stal tukajle pri oknu, ob sobotah zvečer sem le redko stal takole pri oknu in gledal v tisti zid. Človeka na zidu.

Saj res. Vidim, da odhaja. Z večerom odhaja. Le s težavo še razločujem njegove obrise. Njegove kurje prsi so se skoro že docela zlile z zidom. In leva roka tudi. Samo tisti črni madež je še bolj potemnel. Tisti črni madež bo na zidu ostal. In tudi luknja v zidu bo ostala. Nekaj bo ostalo. Čisto brez sledu ne more nenadoma izginiti.

Ni mi žal, da se poslavljaš. Imel sem mir. Zdaj sem ga zapravil. In tisti veliki VSEENO je postal pritlikavi vseeno. Pa mi le ni žal, da bodo izginili tvoji obrisi z nočjo, ker vem, ba do nocoj Eva plesala z drugačnim korakom... Spet mi polje kri v žilah in v sencih mi polje, spet se zavedam, da se večeri, da žive ljudje za okni hiš, spet čujem, da se otroci jokajo...

Ni mi žal, čeprav vem, da mi bo hudo, ko te več ne bo.